वैदिकेति यावत् । तथा चार्थशास्त्रम् । "खातमुद्धृत मृदा वप्रं कारयेद् तस्योपरि प्राकारमिति" पगार इति गौड़भाषा । ४परिखोद्धृतमृत्स्तूपे । तत्र-समूहे "स्फुरति चानुवनं चमरीचयः" । "निलयेषु नक्तमसिताश्मनाञ्चयैः" "चयस्त्विषामित्यवधारितं पुरः" इति च माघः । वप्रे "चयाट्टालकशोभिना" भा०व०१६०अ० । ५अग्न्यादेश्चयने संस्कारभेदे । "यज्ञांश्च सचयानलान्" हरिवं० ४१अ० । ६पुष्पादेः समाहरणे ७पीठे मेदि० । चये कुशलः आकर्षा० कन् । चयक चयनकुशले त्रि० ।

चयन न० चि–भावे ल्युट् । १पुष्पादेः समाहरणे २अग्न्यादेः संस्कारभेदे च । चयनप्रकारः कातीयादौ दृश्यः "स यथा कामयेत तथा कुर्य्यादिति अचयनस्य तथाचयनस्येति" शत०ब्रा०९।५।२।११। चीयतेऽनेन करणे ल्युट् । संस्कारसाधने ३यूपादौ च । "येन भागीरथी गङ्गा चयनैः काञ्चनैश्चिता" भा० द्रो० ५१अ० ।

चर गतौ भ्वा० पर० सक० सेट् । चरति अचारीत् । चचार चेरतुः । "दिवा चरेयुः कार्य्यार्थं चिह्निताराजशासनैः" मनुः । "चेरतुः खरदूषणौ" भट्टिः "हंसं तनौ सन्निहितं चरन्तम्" नैष० । चरः चारः चरणम् चरितं चरित्रम् । चरन् चंचूर्य्यते "ततश्चंचूर्य्यमाणासौ" भट्टिः । यङ्लुकि चंचुरीति चंचूर्त्ति ।

अति+अतिक्रम्य गमने "अतिचेरुर्वक्रगत्या युयुधुश्च परस्परम्" भाग० ३।१७।१४। "अयोगतश्चात्यचरत् योगं दिवि निशाकरः" हरिवं० २३६अ०। "पुत्राः पितॄनत्यचरन्नार्य्यश्चात्यचरन् पतीन्" भा० शा० ८३८७श्लो० । अतिचारशब्दोक्तेऽर्थे अतिचारशब्दे ९९पृ० दृश्यम् ।

वि+अति व्यतिक्रमे "त्वामहं न व्यतिचरे मनसाऽपि कदाचन" रामा० ल० १०१ । [१।९।१।८।

अधि+आधिक्येन चरणे । "यामुपरिष्टादधिचरसि" शत०

अनु+अनुगमने पश्चाद्गमने सादृश्यकरणे । अनुचरः ।

अप+अपकारे अनिष्टसम्पादने । "योयस्तेषामपचरेत् तमाचक्षीत वै द्विजः" भा०शा० ९५८६ । "पितृदेवर्षिभृत्याश्च न चापचरिता मया" मार्क० पु० ।

अभि+आभिमुख्येन चरणे अतिक्रमे व्यभिचारे च "पतिं या नाभिचरति मनोवाग्देहसंयता" मनुः "यथैवाहं नाभिचरे कदाचित" भा० वि० ४५७ अ० । अनिष्टसम्पादने "श्येनेनाभिचरन् यजेत" श्रुतिः । अभिचारश्च मारणोच्चाटनादीनि षट्कर्म्माणि "प्रति तमभिचर योऽस्मान् द्वेष्टि" अथ० २।११।३। अभिचारशब्दे दृश्यम् ।

वि+अभि+विशेषेण अतिक्रमे । यस्य यथात्वमुचितं तस्य तदतिक्रमे । "उम्राणां व्यभिचरतीव सप्तसप्तौ" किरा०। "व्यभिचचार न तापकरोऽनलः" नैष० । हेतोः साध्याभाववद्वृत्तित्वं, साध्यस्य च हेतुसमानाधिकरणाभावप्रतियोगित्वं व्यभिचारः । "न तावदव्यभिचरितत्वं तद्धि न साध्याभाववदवृत्तित्वम्" अनुमानचिन्ता० । स्त्रीणाञ्च पतिमतिक्रम अन्यपुंसि गमनं व्यभिचारः ।

अव+समन्तात् चरणे । "कषायं अवचारितम्" । "कफवातज्वरं हन्याच्छीघ्रं कालेऽवचारितम्" "प्रमार्जनं धावनञ्च वीक्ष्य वीक्ष्यावचारयेत्" "दूर्व्वां पुनर्णवाञ्चैव लेपे साध्ववचारयेत्" इति च सुश्रु० ।

आ+अनुष्ठाने । "प्रस्थितायां प्रतिष्ठेथा स्थितायां स्थितिमाचरेः" रघुः । "यद्यदाचरति श्रेष्ठः" गीता । प्रतिपाल्यत्वादिना सदृशीकरणे च "संप्राप्ते षोडशे वर्षे पुत्रं मित्रवदाचरेत्" चाण० ।

अधि+आ+आधिक्येनाचरणे "शय्यासनेऽध्याचरिते श्रेयसा न समाविशेत्" मनुः ।

अनु+आ+अनुगमने तुल्यरूपानुष्ठाने "कोनु तत्कर्म्म राजर्षेर्नाभेरन्वाचरेत् पुमान्" भाग० ४।५।७।

सम्–उद्+आ सम्यगाचरणे । "बालानपि च मार्गस्थान् सान्त्वेन समुदाचरेत्" भा० शा० ३३अ० ।

उप+आ+उपासने । "उपाचरति तत्रस्म धनानामीश्वरम् प्रभुम्" भा० स० १०अ० ।

सम्+आ+सम्यगाचारे । "त्वया पापानि घोराणि समाचीर्णानि पाण्डुषु" भा०क० ३१अ० । उपधातइत्त्वम् । "उच्छिष्टान्ननिषेकञ्च दूरादेव समाचरेत्" मनुः ।

उद्+उल्लङ्घ्य गतौ सक० आत्म० । धर्म्ममुच्चरते "धर्म्ममुल्लङ्घ्य गच्छतीति" सि० कौ० । उपरिष्टाद्गतौ अक० प० । वाष्प उच्चरति "उपरिष्टाद्गच्छति" सि० कौ० । "सौदामनीमुच्चरन्तीं यथैव" भा० व० ११३क० । "क्षीवावृन्दैरुदचरत्" भट्टिः "दिव्यस्तूर्य्यध्वनिरुदचरत् व्यश्नुवानोदिगन्तान्" रघुः । कण्ठताल्वाद्यभिघातेन उत्पादने "सकृतच्चरितः शब्दः सकृदर्थं गमयतीति न्यायः । "अन्यदा जगति राम इत्ययं शब्द उच्चरित एव मामगात्" रघुः ।